

Jo flere penge jo større huse

Facaderne i Horsens fortæller om byens magthavere

Tekst:
Chr. Rimestad

Foto: Lars
Juul

Jo flere penge man har, jo større skal det være. Større hus, større bil, større fjernsyn. Velhaverne har altid skiltet med deres rigdom.

Mange af husene på Søndergade i Horsens er blevet til ud fra denne filosofi. Det kan læses ud af facaderne. Her har de rige købmænd og håndværkere demonstreret, at mønterne har mere end dækket kiste-bunden.

Og ekstra flot skal det naturligtvis være, når det er magthaverne, som bygger.

Ingen kan eksempelvis være i tvivl om, at manden bag Lichtenbergs Palæ på Søndergade var en af de helt store i 1700-tallets Horsens.

Kongelig kunst

Gerhard de Lichtenberg hed han, etatsråd af titel. Han var byens største skatteyder, viser en bevaret skatteliste fra 1734.

Han hentede fra Skive bygmester Niels Rieman til at stå for opførelsen af Søndergade 17, som var færdig i 1744. Det var en ældre bindingsværks-gård, som blev bygget om til et grundmuret barok-palæ.

For yderligere at markere sin formåen entrerede Lichtenberg med den københavnske stenhugger Didrick Gercken. Han havde bl.a. leveret arbejder til et par af de kongelige slotte, Fredensborg og Frederiksborg. Nu lavede han sandstens-portalen og den øvrige udsmykning til Lichtenbergs *Palæ*.

DK Sparekassens bygning i Jessensgade, som helt bevidst er bygget til at udstråle soliditet og magt.

Med tiden har bygningen på Søndergade fået sin plads ikke kun i den lokale historie, men også i den danske arkitekturs historie. Derfor er ejendommen forlænget blevet fredet og har en fast placering i turist-brochurene om Horsens. Men den stigende forurening lader sig ikke anfægte af frednings-kendelser og severdigheds-status. Osen fra de mange biler på Søndergade er hård ved det gamle palæ. Svovlen er godt i gang med at æde sandstenen op. Heldigvis er en istandsættelse bebudet.

En god nyhed ikke kun lokalt, men også ude i landet, fordi Lichtenbergs Palæ er en af Danmarks fineste provinsbygninger fra 1700-årene.

Tårn og kobber

Sandstenen går igen i DK Sparekassens hovedsæde Jessensgade 1, men her har forureningen ikke sat sig helt så kraftige spor. Bl.a. fordi bygningen er nyere. Den er bygget i 1902, med H. F. J. Estrup som arkitekt.

Også det er en typisk -mag-

tens bygning-, imponant med tårn og kobber. Udformningen skal klart fortælle, at her holder den bundsolide sparekasse til.

Forhallen kuer

Også de offentlige myndigheder bygger stort og magtfuldt. I gamle dage byggede man som det tidligere rådhus på Søndergade så fint illustrerer.

Det nye rådhus, som blev taget i brug sidste år, illustrerer lige så glimrende, hvordan magten i dag manifesterer sig. Stort og mægtigt er huset. Man føler sig lille langs de høje mure • og endnu mindre, når man træder ind i den store forhal. Der er så højt til loftet, at man næsten bliver væk fra sig selv. Og skiltningen er nogle store, spraglede bogstaver, der ikke siger undviende noget. Som almindelig uvidende og hjælpeløs borger må man søge råd i informationen for at komme på rette vej.

Fin fornemmelse

Men magten kan også bruges på anden vis.

Den Danske Bank har gjort det i ejendommen Søndergade 34. Et 1700-tals hus, som er blevet nænsomt restaureret og ført tilbage i stil. Ikke helt tilbage til sådan som det oprindelig så ud, men alligevel med en fin fornemmelse for bygningens særpræg og kvaliteter.

Lige ved siden af - Søndergade 32 - ligger gadens eneste hus, hvor der stadig er bindingsværk i facaden. Eller rettere: Hvor der stadig er bindingsværk på første-salen. For i stueplan er huset blevet forsynet med en glASFACADE, der hverken passer sammen med det ene eller det andet.

Noget særsyn er behandlingen ikke. Mange andre huse i midtbyen er også bygget om, så de øverste etager ser ud til at "svæve" på en butiks-rude.